

NOVÁ LOKALITA VÝSKYTU BOBRA VODNÉHO V LUŽNOM LESE NA VÝCHODNOM SLOVENSKU

Ivan Baláž, Juraj Hreško

Katedra ekológie a environmentalistiky, Fakulta prírodných vied, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra, e-mail: ibalaz@ukf.sk, jhresko@ukf.sk

Foto: Tomáš Hulík

Foto: Tomáš Hulík

Stopy po dlátovitých hľadákoch bobra (foto: J. Hreško, august 2006)

Foto: Tomáš Hulík

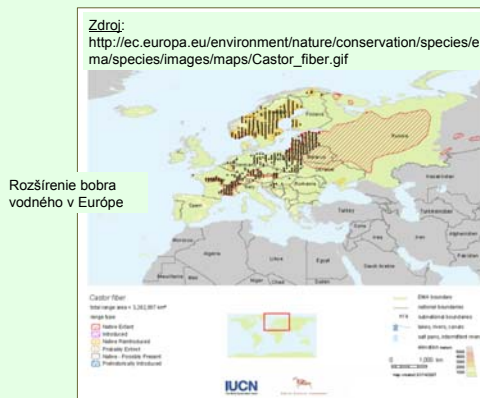
ÚVOD

Bobor vodný (*Castor fiber* Linnaeus, 1758) je našim najväčším autochtónnym hlodavcom, jediným zástupcom čeľade bobrovité (Castoridae) na Slovensku. Žije v jazerách, rybníkoch i väčších tečúcich vodách. Veľkosť bobra môže dosiahnuť 1 m dĺžky a hmotnosť do 30 kg. Obe pohlavia sú rovnakého vzhľadu. Charakteristickým znakom je plochý chvost, cca 30 cm dlhý a 12-15 cm široký.

ROZŠÍRENIE BOBRA VODNÉHO V EURÓPE

Vývoj bobra vodného v Európe ovplyvňoval stredný a mladší pleistocén glaciálnymi obdobiami. Dnes sa zo známych fosílnych zvyškov nedá určiť, ktorá forma obývala oblasť Dunaja. Živá forma dunajského bobra sa nezachovala. Striedanie glaciálov ju nevedelo ohroziť v existencii tak, ako neskoršie prenasledovanie človekom. Dunajský bobor bol vyhubený ešte v polovici 19. storočia. Bobor bol lovený hlavne pre kožušinu, ale aj pre „kastoreum“, čo je na olej bohatý sekret párovej žľazy. V Európe prežil omniscidu autochtónny bobor iba na štyroch izolovaných územiach v 4 geografických rasách: dolný tok rieky Rhôny vo Francúzsku - *Castor fiber galliae*; stredný tok Labe v Sasku Anhaltsku (Magdeburg) - *Castor fiber albicus*; južné Nórsko - *Castor fiber fiber*; Bielorusko a Rusko - *Castor fiber vistulanus*.

Rozšírenie bobra vodného v Európe

ROZŠÍRENIE BOBRA VODNÉHO NA SLOVENSKU

Posledný exemplár pôvodnej populácie bol zaznamenaný z roku 1855 na Dunaji. Na Slovensku sa vyskytuje východoeurópska geografická rasa (*Castor fiber vistulanus* = *Castor fiber belarusicus* et *Castor fiber osteuropaeus*, HEIDECHE, 1986) na dvoch od seba navzájom izolovaných územiach, a to v Záhorskej a Podunajskej nížine (jedince z reštitúcie v Dolnom Rakúsku) a na severe stredného a východného Slovenska (jedince rozšírené z Mazurských jazier v Poľsku).

V júli roku 2007 uplynulo tridsať rokov od doby čo bol bobor opätovne zistený na území Slovenska. Vtedajší nález uhynutého jedinca na Jakubovských rybníkoch (Záhorská nížina) je dnes exponátom v zoologických zbierkach PrÍF UK v Bratislave.

Bobor vodný je európsky významný druh, ktorý sa vyskytuje v 32 územiach európskeho významu. VALACHOVIČ, GIMEŠ (2003) uvádza do decembra 2003 výskyt bobra vodného v 58 kvadrátoch Databanky fauny Slovenska (DFS).

Foto: Tomáš Hulík

Čerstvo ohlodaný kmeň vrbu na pravom brehu potoka Hrabovec (foto: J. Hreško, august 2006)

NOVÁ LOKALITA VÝSKYTU BOBRA NA VÝCHODE SLOVENSKA

Na východnom Slovensku v Ondavskej vrchovine (740) sme v k. ú. Turany nad Ondavou, DFS 6996A, potvrdili novú lokalitu výskytu bobra vodného. Činnosť bobra je zjavná popri ľavostrannom prítoku vodnej nádrže Domaša, potoka Hrabovec, južne od Turan nad Ondavou a 2 km od obce Vyšný Hrabovec. Lokality s výskytom ohlodaných, ale aj ležiacich, popadaných kmeňov vrb sme zistili na ľavom i pravom brehu uvedeného potoka pred jeho vyústením do vodnej nádrže. Lokality majú charakter sukcesného vrbového lužného lesa, ktorý sa takmer 40 rokov formoval v podmienkach opakovaného, často extrémneho kolísania vodnej hladiny bez zásahov človeka s výnimkou znečistenia potoka. Zaznamenali sme výskyt externých znakov v podobe ohlodávaných kmeňov a spadnutých jedincov vrb. Pretože územia povodia potoka i samotnej vodnej nádrže tvoria predovšetkým flyšové ílovcovo-pieskovcové súvrstvia, dochádza k intenzívnemu zanášanju nádrže a formujú sa sedimentárne delty prítokov ako aj hlavného toku Ondavy.

Vrbový lužný les v sedimentačnom priestore výbežku vodnej nádrže Domaša, pozdĺž potoka Hrabovec (foto: J. Hreško, august 2006)

Staršie stopy bobra v delťovom výbežku vodnej nádrže Domaša na ľavej strane potoka Hrabovec (foto: J. Hreško, august 2006)

Nová lokalita výskytu bobra v k. ú. obce Turany nad Ondavou

SÚHRN

Spomedzi všetkých druhov autochtónnej fauny prispieva bobor výnimočnou mierou k sprírodňovaniu zničeného vodného prostredia. Diverzifikuje jednoduché geometrické línie melioračných kanálov, opätovným zavodením malých tokov obnovuje vodný ekosystém so všetkými jeho funkciami. Prispieva k zlepšeniu retenčnej kapacity časti povodia, vyrovnáva odtokovú krivku, a tým prispieva k ochrane dolných častí povodia pred záplavovými vlnami. Prispieva k rozširovaniu mokradí.

Reálnou hrozbou pre populáciu bobra vodného na Slovensku sa potenciálne môže stať bobor kanadský (*Castor canadensis*), ktorý sa preukázateľne dostal do voľnej prírody vo Fínsku a v Rakúsku.